
 S2ST1 - TWORZENIE KOLEKCJI CYFROWYCH – laboratorium – WZ/IB-489zc

---

Blok 1 – Teoria i terminologia.....	4 godz.
Blok 2 – Modele bibliotek cyfrowych. Historia i przegląd projektów	10 godz.
Blok 3 – Metody tworzenia publikacji cyfrowych	8 godz.
Blok 4 – Oprogramowanie i organizacja BC	6 godz.
Blok 5 – Wybrane problemy użytkowania BC. Metadane a Web 2.0	2 godz.
Razem:	30 godz.

Blok 1 – Teoria i terminologia (4 godz.)
----

1. Biblioteka cyfrowa (BC) w społeczeństwie informacyjnym

Ewolucja i znaczenie pojęć: *biblioteka elektroniczna*, *biblioteka cyfrowa*, *biblioteka wirtualna*, *biblioteka hybrydowa*; biblioteka przyszłości w opiniach futurologów; BC a społeczeństwo informacyjne; biblioteki i bibliotekarze wobec nowych technik; ewolucja BC (idee i praktyka); teorie i badania.

2. Dokument elektroniczny (DE) i publikacja elektroniczna (PE)

DE (typologia, cechy, struktura); PE (typologia, cechy, estetyka, ewolucja); e-literatura (nowe formy i gatunki wypowiedzi elektronicznych, problemy badawcze); wydawcy PE; rejestracja i archiwizacja DE; DE wtórne i prymane; przesłanki do dygitalizacji; udostępnianie PE (identyfikacja, autoryzacja, autentykacja); formaty DE (graficzne, tekstowe, hybrydowe); formaty archiwalne i prezencyjne; kompresja, nośniki (tradycyjne i nowe), wiarygodność DE; DE a metadane.

Blok 2 – Modele BC. Historia i przegląd projektów (10 godz.)
----

3. Historia bibliotek cyfrowych. Pierwsze projekty

Model biblioteki cyfrowej i jego ewolucja (cechy bibliotek cyfrowych I generacji); Project Gutenberg (1971), Perseus Digital Library (1987), Project Runeberg (1992), The Complete Works of Shakespeare (1993), Bartleby (1993), Project Gutenberg DE (1994), The Humanities Text Initiative (1994), American Memory (1995); Pierwsze projekty digitalizacji czasopism: CLASS (1991), Tulip (1991), Galen II (1995), Jstor (1995), inne.

4. Współczesne projekty międzynarodowe i repozytoria rozproszone

Model biblioteki cyfrowej II generacji; Projekty międzynarodowe: Internet Archive (IA), Google Book Search, Project Gutenberg Consortia Center, World Library.net, NetLibrary, The European Library, European Digital Library Project, International Children's Digital Library. Repozytoria rozproszone: OISTER, OpenDOAR, Institutional Archives Registry, DOAJ.

5. Wybrane europejskie projekty narodowe

Projekty narodowe: Austria, Belgia, Chorwacja, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Islandia. Łotwa, Litwa, Niemcy, Portugalia, Łotwa, Serbia, Słowacja, Słowenia, Szwajcaria, Ukraina, Węgry, Wielka Brytania, Włochy.

6. Najważniejsze projekty amerykańskie. Inne projekty o randze narodowej

American Memory, The Berkeley Digital Library SunSITE, California Digital Library, Central Florida Memory, Digital Manuscripts, Archives, and Special Collections Washington State University, The University of Pittsburgh Digital Research Library Collections, DSpace at MIT, eScholarship Repository, HighWire Press, Historic American Sheet Music, The Indiana University Digital Library Program, Kentuckiana Digital Library, LOUISiana Digital Library, Manuscripts and Archives Digital Image Database (Yale), Michigan State University Libraries Digital and Multimedia Center, NYPL Digital Library Collections, The Online Books Page, Oregon State University Library Digital Collections, The University of Michigan Digital Library Production Service Collection, The University of Chicago Library Digital Activities and Collections, The University of Chicago Press Journals Division, University of Oregon Libraries Digital Collections, University of Southern California Digital Archive, The University of Texas at Austin Digital Library Projects, University of Wisconsin Digital Collections, American Museum of Natural History, Electronic Text Center, Newspaper ARCHIVE.com, The National Science Digital Library, Project MUSE. Projekty kanadyjskie, australijskie i in.

7. Polskie biblioteki cyfrowe

Historia i pierwsze projekty (ABC AGH); Projekty o randze narodowej (Polska Biblioteka Internetowa, Bibliotek Cyfrowa Polona); multiwyszukiwarki polskich zasobów cyfrowych (FBC, inne); biblioteki cyfrowe

sieci dLibra (Wielkopolska BC, BC Uniwersytetu Wrocławskiego, Kujawsko-Pomorska BC, BC Polona, Dolnośląska BC, Śląska BC, Małopolska BC inne). Wybrane kolekcje literackie i historyczne o randze narodowej

Blok 3 – Metody tworzenia publikacji cyfrowych (8 godz.)

8. Przygotowanie materiałów do digitalizacji, prezentacja danych, standardy

Etapy tworzenia cyfrowych publikacji (przygotowanie materiałów do dygitalizacji, dygitalizacja, obróbka plików, porządkowanie, publikowanie), standardy tekstowe i graficzne; rodzaje prezentacji danych (grafika rastrowa, wektorowa, tekst); dobór formatu dla różnych rodzajów dokumentów, formaty archiwalne i prezyencyjne; formaty tekstowe (txt, RFT); wybrane formaty grafiki rastrowej - specyfikacje: TIF, BMP, JPEG, GIF, PNG; wybrane formaty hubrydowe – specyfikacje: PDF, DjVu; formaty specjalne (zoomity, sibelius); formaty fizyczne a formaty strukturalne (TEI, XML).

9. Urządzenia do dygitalizacji obiektów analogowych. Wstęp do technologii skanowania i OCR

Skanery uniwersalne (płaskie, rolkowe, ręczne, piórowe), skanery do druków transparentnych, skanery do mikroform, skanery do druków wielkoformatowych, skanery specjalne do książek, hybrydy, cyfrowe aparaty fotograficzne; wybór technologii skanowania (z mikrofilmów, bezpośrednio), parametry skanowania, kontrola jakości, procedury skanowania; obróbka cyfrowa materiałów pozyskanych w drodze skanowania (korekcja kolorów, przekształcanie obrazów graficznych, retusz); Technologia OCR, odczyt pisma drukowanego, odczyt pisma ręcznego, skuteczność, OCR a czcionki, OCR a układ strony, słownikowa weryfikacja poprawności, obsługa gramatyki XIX-wiecznej; aplikacje (FineReader i Recognita), warstwa OCR w formatach hybrydowych.

10. Adaptacja publikacji cyfrowych na potrzeby BC. Zagadnienia konwersji składu DTP

Etapy tworzenia publikacji na potrzeby poligrafii cyfrowej. Standardy w poligrafii cyfrowej. Metody adaptacji składu. Konwersja składu DTP do formy prezyencyjnej. Montowanie publikacji. Typowe zabiegi adaptacyjne w drukarni i bibliotece cyfrowej.

11. Oprogramowanie do tworzenia, modyfikacji i konwersji dokumentów cyfrowych

Oprogramowane do tworzenia i modyfikacji dokumentów w formacie PDF (Adobe Acrobat, GhostScript, PDFTools, inne); oprogramowane do tworzenia i modyfikacji DJVu (LizardTech Document Express, DJVULibre, inne); oprogramowanie pomocnicze (przeglądarki, konwertery); inne technologie (Mobipocket, Zoomity); programy do tworzenia galerii fotograficznych.

Blok 4 – Oprogramowanie i organizacja BC (6 godz.)

12. Oprogramowanie do zarządzania BC

Rynek systemów zagranicznych (Horizon DL, VITAL, DigiTool); systemy Open Source (DSpace, Greenstone); charakterystyka platformy Digital Library Framework: cechy systemu, moduły, aplikacje, typy użytkowników, moduły (interfejs www, mechanizmy wyszukiwawcze, zabezpieczenia, dLibra a roboty wyszukiwarek, wyszukiwanie rozproszone, wyszukiwanie p2p, dLibra z repozytoria zewnętrzne).

13. Proces publikowania i zarządzania BC

Zadania redaktora (opracowanie, gromadzenia; zadania bibliotekarza systemowego: moduł administratora (zarządzanie kontami, kolekcjami, słownikami wzorcowymi, inne), zadania webmastera: administracja stroną dostępu; zadania informatyka (zarządzanie, support); architektura systemu.

14. Organizacja i finansowanie BC

Schemat funkcjonalny BC, planowanie, profil, promocja, zarządzanie prawami autorskimi, statystyki i raporty udostępniania, rola współpracy, sposoby pozyskiwania zasobu, archiwizacja; zarządzanie, nadzór, kalkulacja kosztów, rola projektów; BC w działaniach i dokumentach strategicznych Polski i UE; programy operacyjne i fundusze strukturalne; ruchy na rzecz rozwoju bibliotek cyfrowych; BC a idea Open Access

Blok 5 – Wybrane problemy użytkowania BC. Metadane a Web 2.0 (2 godz.)

15. BC a semantyczny Web. Wstęp do problemów metadanych i identyfikacji

Funkcje i typologia metadanych, zastosowania; związki pomiędzy wybranymi formatami: ISBD, Dublin Core Metadata Element Set, standardy Library of Congress, standard e-PL; metadane a model FRBR; standardy, standardy komunikacyjne i strukturalne: Resource Description Framework (XML/RDF), identyfikacja obiektów cyfrowych (URL, URN, PURL, DOI), standardy komunikacyjne (OIA-PMH).